

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Цветана Стоянова
УНСС – София, катедра „Управление“
върху дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“
по докторска програма “Икономика и управление” (Предприемачество)“
професионално направление 3.7. Администрация и управление,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

тема на дисертационния труд:
„Възможности за развитие и управление на иновационния потенциал на
предприемаческия бизнес“
разработен от редовен докторант Адриана Атанасова

Рецензията е изготвена съгласно заповед № 1199/22.05.2026 на ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“ - Благоевград и решение на първото заседание на научното жури Протокол № 1 от 28.05.2026 г.

I. Биографични данни за докторанта

Адриана Костадинова Атанасова е магистър по Стопанско управление от 2013 г. и докторант към катедра „Бизнес мениджмънт и маркетинг“ при Стопански факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград в периода 2022-2025 г. Владее английски, гръцки и руски езици. Има множество сертификати от участия в различни обучения. Тя осъществява научноизследователската си дейност в областта на предприемачеството и иновациите. Научните ѝ интереси са насочени към проблемите на иновационния потенциал, предприемаческата култура и управлението на иновациите, което намира отражение както в дисертационния труд, така и в публикационната ѝ дейност.

Към момента е директор на дирекция „Администрация“, което е свързано с организиране, координиране и планиране на работата на служителите в дирекцията.

II. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 356 стандартни страници, съдържа увод, четири глави, заключение, включва 19 таблици и 62 фигури, както и 5 приложения. Използвани са над 300 литературни източника и 18 онлайн ресурса, което демонстрира задълбочена литературна осведоменост. Използваната литература е достатъчно разнообразна и коректно фокусирана към изследвания научен проблем, което за един млад изследовател е много положителна черта. Използвани са и резултати от проведено от автора собствено анкетно проучване. Богатият набор от литературни източници и друга информация е предпоставка за доброто разработване на проблема.

Разработката е правилно структурирана и балансирана - включва увод, четири глави, заключение, списък на литературните източници и приложения.

Стилът на изложението е стегнат, прецизен и релевантен на изследваната проблематика, като текста е написан на разбираем научен език. Дисертацията е много добре оформена и подредена, вкл. таблиците, фигурите и т.н.

Представената за рецензиране дисертация представлява задълбочено и комплексно научно изследване на развитието и управлението на иновационния потенциал на предприемаческия бизнес, като разглежда еволюцията на теоретичните постановки за иновациите, тяхната роля за трансформация на икономиката и особеностите на предприемаческия процес. В съдържателен план докторантката е извела структурирано конкретни доводи, обосноваващи убедително актуалността и значимостта на темата на дисертацията.

Открити са задължителните атрибути за дисертационно изследване - обект, предмет, основна научна теза, изследователска цел и задачи. В структурно отношение дисертационният труд е логически издържан. **Изследователската теза** е правилно определена. Обектът и предметът на дисертационния труд са ясно и коректно дефинирани. **Обект на изследване** е иновационния потенциал на предприемаческия бизнес в България. Неговият **предмет** са възможностите за развитие и управление на иновационния потенциал на предприемаческия бизнес в България. В тази връзка правилно е формулирана целта на изследването - да се анализира и оцени иновационния потенциал на предприемаческия бизнес в България да се изведат възможности за неговото развитие и управление. Формулирани са 6 основни изследователски задачи, които са правилно определени, като тяхното решаване би позволило реализирането на поставената цел.

Използваният инструментариум е адекватен на проблематиката, като методологията на изследването включва използването на метод на сравнението, метод на анализ и синтез, метод на индукция и дедукция, метод на групировката, интуитивен и систематичен подход, контент анализ, табличен и графичен метод, методи за разкриване на структурата, динамиката и териториалното разположение на изследваните предприятия, анкетен метод. Използвани са достатъчни по обем и обхват източници на проучването. Ясно и конкретно са посочени ограниченията по място, време, методология и обхват на изследването.

Считам, че с посочените характеристики дисертационният труд е една завършена научна разработка, обхващаща в комплекс теоретичните, методическите и научно-приложните въпроси на проведеното от докторантката изследване.

III. Оценка на съдържанието и основните резултати на дисертационния труд

Като цяло дисертационният труд се отличава с прецизност, логическа последователност, задълбоченост на изследването и стремеж да се разглеждат проблемите в комплекс, в тяхната взаимна връзка и зависимост.

Увода задълбочено и аргументирано разкрива актуалността на темата на дисертационния труд. Като съдържание и основни елементи **уводът** обхваща необходимото за тази част на дисертационен труд.

Първа глава на дисертационния труд обхваща основните теоретични въпроси, свързани с еволюцията на теоретичните подходи, изследващи иновациите и предприемачеството. *В първия параграф* се разглежда същността и значението на управлението на иновациите, като се проследяват различните дефиниции, предложени от изследователите в областта. *Във втория параграф* е отделено внимание на историческата ретроспекция и съвременните концепции за предприемачеството в икономическите теории. Направен е изводът, че на съвременния етап теорията за предприемачеството се развива в симбиоза с приложната икономика и управленските дисциплини, прилагайки интердисциплинарния подход. Това позволява усъвършенстване на предприемаческата организационна структура, осигуряване на ефективно взаимодействие между големия и малкия бизнес, както и разработване на нови форми и методи на конкурентна борба.

Мога да обобщя, че докторантката добре познава състоянието на проблема, като аналитично и творчески оценява и интерпретира литературните източници. Показва отлично познаване на теоретичните постановки свързани с иновациите и предприемачеството.

Във втората глава на дисертационния труд се прави анализ на същността и класификацията на иновациите, разглеждат се особеностите на иновационния процес, както и факторите, въздействащи върху иновационния потенциал на предприемаческия бизнес. Внимание се отделя и на иновациите и трансформацията на съвременната икономика. Тази глава е структурирана в четири основни параграфа. *В първия параграф* се обосновава необходимостта от класифицирането и разделянето на иновациите на отделни групи, съобразно определени признаци. Това позволява да се систематизират знанията за вида на иновациите, тяхното проявление и позициите и ролята им в организационната структура. Изразено е становището, че типологията на иновациите е важна не само за развитието на последователна теория за управление на иновациите, но и за практиката на управление на иновациите. Направен е изводът, че въпреки многообразието в типологизацията и класификацията на иновациите, откриването и внедряването на подходящите видове иновации предлага множество предимства за бизнес организациите – отключва нови потоци от приходи, разширява пазарния обхват, увеличава конкурентните предимства, повишава удовлетвореността на клиентите и насърчава ангажираността и творческата инициатива на служителите.

Във втория параграф авторът представя същността на иновационния процес. Разкрива се връзката между иновационната дейност и иновационния потенциал. Колкото е по-активна иновационната дейност, толкова по-голям е иновационният потенциал на бизнес организацията. Иновативният потенциал е своеобразна интеграция на определени ресурси от интелектуално, финансово и техническо естество, които заедно предоставят на стопанския субект възможност да формира и възпроизвежда иновативни стоки.

В трети параграф са изследвани факторите, въздействащи върху иновационния потенциал на предприемаческия бизнес. Разгърнато е мнението, че ключов фактор за реализиране на иновационния потенциал е прилагането на ефективен управленски механизъм, който се основава на позитивна (спрямо иновациите) култура на организацията и мотивация за активна иновационна дейност. *Параграф четири* отразява виждането на автора за мястото на иновациите в трансформацията на съвременната икономика. В съвременния свят е неоспоримо нарастващото значение на технологиите

за икономическото развитие. Подчертана е необходимостта от приоритизираното инвестирането в човешки (интелектуалния) капитал чрез създаване и поддържане на качествено образование и подкрепа на научноизследователската и развойна дейност.

В трета глава се проследява развитието на иновационния потенциал на предприемаческия бизнес в България и в европейското пространство, за периода 2015-2023 г. Въз основа на анализа авторът заключава, че въпреки водещата позиция на страната ни на Балканите по стартър екосистеми и изключителния принос на ИТ сектора, се налагат значителни структурни промени в държавната политика, както и предприемане на мерки за промяна на обществените нагласи и за формирането на солидна предприемаческа и иновационна култура.

Четвърта глава представлява най-силната част на изследването. Проведено е емпирично проучване сред 66 респондента от различни сектори и 25 въпроса, което разкрива следните проблеми пред иновационния потенциал на предприятията: ограничен достъп до финансиране, недостатъчно развитие на иновационния потенциал, ключова роля на човешкия фактор, влияние на пазарната среда върху иновациите. Предложени са конкретни **практически решения** – развитие на човешкия капитал, подобряване на институционалната среда, засилване на връзката „наука – бизнес“.

От така направения анализ на представения дисертационен труд мога да обобщя, че всяка една от структурните му единици дават своя принос за формиране на изводите, обобщенията и препоръките, които прави авторката. Изследването има практическа приложимост не само в обектите на проучване, а и в други иновативни предприятия. Докторантката правилно е избрала темата на дисертацията си, доказала е формулираната теза, постигнала е поставените задачи и е направила обосновани предложения за подобряване на иновационния потенциал на предприятията в България.

IV. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Общото впечатление от дисертационния труд е, че авторът демонстрира висока информационна култура и отлична теоретична подготовка, прави собствени и мотивирани оценки на разглежданите проблеми. Изследването се характеризира с убедително и нагледно защитени позиции и изводи, както по отношение на анализирани теории, така и по отношение на практическите насоки и прогнози.

На основата на представеното в дисертационния труд, **приемам** заявените научни и научно-приложни постижения в дисертацията и считам, че са лично дело на докторантката. Според мен биха могли да се разграничат на такива с теоретичен, методологичен и практико-приложен характер.

V. Оценка на публикациите по дисертацията

Налице са необходимите публикации по темата на дисертацията – 4 бр., от които една самостоятелна студия и 3 статии в съавторство. Всички публикации са в проблемното поле на дисертационното изследване. Написани са коректно и отразяват конкретни аспекти на изследователската работа на докторанта. Те са представителни и осигуряват достатъчно разпространение на резултатите от изследването сред академичната общност. Считам, че изцяло са изпълнени наукометричните изисквания по отношение на публикационната дейност на дисертанта.

VI. Оценка на автореферата

Към дисертацията е представен автореферат в обем от 40 страници. В него точно и достатъчно прецизно е отразено съдържанието на дисертационния труд. В автореферата се открояват и най-важните моменти от направеното изследване. Спазени са изискванията за оформление и са включени всички необходими атрибути. Посредством запознаване с автореферата може да се придобие еднозначна представа за дисертационния труд и за неговите достойнства. Точно са представени приносите на докторанта.

VII. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки, но препоръчвам, в бъдещи изследвания на докторанта:

1. Да се доразвие изследването в посока интегриране на дигиталните технологии и AI в иновационния потенциал.
2. Да се задълбочи анализът на предприемаческите екосистеми и клъстерите.

В заключение искам да посоча, че направените препоръки не намаляват достойнствата на дисертационния труд. Докторантката притежава изследователски качества, което е видно, както от представената разработка, така и от публикациите, свързани с нея. Дисертационният труд на Адриана Атанасова е самостоятелна разработка

с висока научна стойност и практическа значимост. Поставеният в него проблем разкрива по - нататъшни възможности за задълбочаване на изследователската дейност.

VIII. Заключение

В заключение може да се каже, че дисертацията е цялостно, научно изследване по актуална тема и съдържа научни приноси в областта на предприемаческия потенциал и иновациите на предприятията в България. Докторантката познава и анализира литературата по темата, може да формулира изследователски проблеми, да систематизира класическите и нови теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда емпирично изследване и да обосновава предложения за подобрене на съществуващата практика. Гореизложеното ми дава основание за **положително** заключение, че дисертационният труд със заглавие „Възможности за развитие и управление на иновационния потенциал на предприемаческия бизнес“ съответства на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски". Докторантката покрива поставените минимални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“. Поради което предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват „за“ присъждане на образователна степен „доктор“ на Адриана Атанасова в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма “Икономика и управление” (Предприемачество).

Дата: 16.06.2026 г.

Рецензент:

/Проф. д-р Цветана Стоянова/

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

REVIEW

by Prof. Dr. Tsvetana Stoyanova
UNWE – Sofia, Department of Management
on a dissertation for awarding the PhD degree
on a dissertation for the award of the ONS "Doctor"
in the doctoral program “Economics and Management” (Entrepreneurship)
professional field 3.7. Administration and management,
field of higher education 3. Social, economic and legal sciences

dissertation topic:

" Opportunities for developing and managing the innovation potential of entrepreneurial
business"

developed by full-time doctoral student Adriana Atanasova

The review was prepared in accordance with order No. 1199/22.05.2026 of the rector of the South-West University "N. Rilski" - Blagoevgrad and the decision of the first meeting of the scientific jury Protocol No. 1 of 28.05.2026.

I. Biographical data about the doctoral student

Adriana Kostadinova Atanasova is a Master of Business Administration since 2013 and a doctoral student at the Department of Business Management and Marketing at the Faculty of Economics of the Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad in the period 2022-2025. She is fluent in English, Greek and Russian. She has numerous certificates from participation in various trainings. She carries out her research activities in the field of entrepreneurship and innovation . Her scientific interests are focused on the problems of innovation potential, entrepreneurial culture and innovation management, which is reflected both in her dissertation work and in her publication activities.

He is currently the Director of the Administration Directorate, which is related to organizing, coordinating and planning the work of the employees in the directorate.

II . General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation has a volume of 356 standard pages , contains an introduction, four chapters, a conclusion , includes 19 tables and 62 figures , as well as 5 appendices . Over 300 literary sources and 18 online resources have been used , which demonstrates in-depth literary awareness. The literature used is sufficiently diverse and correctly focused on the researched scientific problem, which for a young researcher is a very positive feature. Results of a survey conducted by the author himself have also been used. The rich set of literary sources and other information is a prerequisite for the good development of the problem.

The development is properly structured and balanced - it includes an introduction, four chapters, a conclusion, a list of literary sources and appendices.

The style of the presentation is concise, precise and relevant to the research topic, and the text is written in understandable scientific language. The dissertation is very well formatted and arranged, including tables, figures, etc.

The dissertation submitted for review represents an in-depth and complex scientific study of the development and management of the innovation potential of entrepreneurial business, examining the evolution of theoretical positions on innovation, their role in transforming the economy, and the specifics of the entrepreneurial process. In terms of content, the doctoral student has presented structured, specific arguments that convincingly substantiate the relevance and significance of the dissertation topic.

The mandatory attributes for a dissertation research are highlighted - object, subject, main scientific thesis, research goal and tasks. In structural terms, the dissertation work is logically sound. **The research thesis** is correctly defined. The object and subject of the dissertation work are clearly and correctly defined. **Object The research topic** is the innovation potential of entrepreneurial business in Bulgaria. Its **subject** is the opportunities for development and management of the innovation potential of entrepreneurial business in Bulgaria . In this regard, the goal of the study is correctly formulated - to analyze and assess the innovation potential of entrepreneurial business in Bulgaria and to identify opportunities for its development and management. 6 main research tasks have been formulated, which are correctly defined, and their solution would allow the realization of the set goal.

The tools used are adequate to the issues, as the research methodology includes the use of the comparison method, the analysis and synthesis method, the induction and deduction method, the grouping method, an intuitive and systematic approach, content analysis, tabular and graphical methods, methods for revealing the structure, dynamics and territorial location of

the surveyed enterprises, and the survey method. Sufficient sources of the research were used in terms of volume and scope. The limitations in terms of place, time, methodology and scope of the research are clearly and specifically stated.

I believe that with the above characteristics, the dissertation is a complete scientific work, comprehensively encompassing the theoretical, methodological and scientific-applied issues of the research conducted by the doctoral student.

III. Evaluation of the content and main results of the dissertation work

Overall, the dissertation is distinguished by precision, logical consistency, depth of research, and an effort to consider problems in a complex manner, in their mutual connection and dependence.

A thorough and well-reasoned **introduction** reveals the relevance of the topic of the dissertation. In terms of content and basic elements, **the introduction** covers what is necessary for this part of the dissertation.

The first chapter of the dissertation covers the main theoretical issues related to the evolution of theoretical approaches studying innovation and entrepreneurship . *The first paragraph* examines the essence and importance of innovation management, tracing the various definitions proposed by researchers in the field. *The second paragraph* pays attention to the historical retrospection and modern concepts of entrepreneurship in economic theories . The conclusion is made that at the modern stage, the theory of entrepreneurship is developing in symbiosis with applied economics and management disciplines, applying the interdisciplinary approach. This allows for the improvement of the entrepreneurial organizational structure, ensuring effective interaction between large and small businesses, as well as the development of new forms and methods of competitive struggle.

I can summarize that the doctoral student is well aware of the state of the problem, analytically and creatively evaluating and interpreting the literary sources. She demonstrates excellent knowledge of the theoretical frameworks related to innovation and entrepreneurship .

The second chapter of the dissertation analyzes the essence and classification of innovations, examines the features of the innovation process, as well as the factors affecting the innovation potential of entrepreneurial business. Attention is also paid to innovations and the transformation of the modern economy . This chapter is structured in four main paragraphs. *The*

first paragraph justifies the need to classify and divide innovations into separate groups, according to certain characteristics. This allows to systematize knowledge about the type of innovations, their manifestation and their positions and role in the organizational structure. The opinion is expressed that the typology of innovations is important not only for the development of a consistent theory of innovation management, but also for the practice of innovation management. The conclusion is made that despite the diversity in the typology and classification of innovations, the discovery and implementation of the appropriate types of innovations offers numerous advantages for business organizations - it unlocks new revenue streams, expands market reach, increases competitive advantages, increases customer satisfaction, and encourages employee engagement and creative initiative.

In the second paragraph, the author presents the essence of the innovation process. The relationship between innovation activity and innovation potential is revealed. The more active the innovation activity, the greater the innovation potential of the business organization. Innovation potential is a kind of integration of certain resources of an intellectual, financial and technical nature, which together provide the the business entity the opportunity to form and reproduce innovative goods.

In the third paragraph, the factors influencing the innovation potential of entrepreneurial business are examined. The opinion is developed that a key factor for realizing the innovation potential is the implementation of an effective management mechanism, which is based on a positive (in terms of innovation) culture of the organization and motivation for active innovation activity. *Paragraph four* reflects the author's view of the place of innovation in the transformation of the modern economy. In the modern world, the growing importance of technology for economic development is undeniable. The need for prioritizing investment in human (intellectual) capital through the creation and maintenance of quality education and support for research and development is emphasized.

The third chapter tracks the development of the innovation potential of entrepreneurial business in Bulgaria and in the European space for the period 2015-2023. Based on the analysis, the author concludes that despite the leading position of our country in the Balkans in startup ecosystems and the exceptional contribution of the IT sector, significant structural changes in state policy are required, as well as measures to change public attitudes and to form a solid entrepreneurial and innovation culture.

Chapter four represents the strongest part of the study. An empirical study was conducted among 66 respondents from different sectors and 25 questions, which revealed the

following problems facing the innovation potential of enterprises: limited access to financing, insufficient development of innovation potential, the key role of the human factor, the influence of the market environment on innovation.

practical solutions are proposed - human capital development, improvement of the institutional environment, strengthening the "science-business" connection.

From the analysis of the presented dissertation work, I can summarize that each of its structural units contributes to the formation of the conclusions, generalizations and recommendations made by the author. The study has practical applicability not only in the objects of study, but also in other innovative enterprises. The doctoral student has correctly chosen the topic of her dissertation, has proven the formulated thesis, has achieved the tasks set and has made justified proposals for improving the innovation potential of enterprises in Bulgaria .

IV . Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

The general impression of the dissertation work is that the author demonstrates a high level of information literacy and excellent theoretical preparation, makes his own and motivated assessments of the issues under consideration. The research is characterized by convincingly and clearly defended positions and conclusions, both in terms of the analyzed theories and in terms of practical guidelines and forecasts.

Based on what is presented in the dissertation, **I accept** the stated scientific and scientific-applied achievements in the dissertation and I believe that they are the personal work of the doctoral student. In my opinion, they could be distinguished into those with theoretical, methodological and practical and applied nature .

V. Evaluation of dissertation publications

There are the necessary publications on the topic of the dissertation – 4, of which one is an independent study and 3 articles in co-authorship. All publications are in the problem field of the dissertation research. They are written correctly and reflect specific aspects of the doctoral student's research work. They are representative and ensure sufficient dissemination of the results of the research among the academic community. I believe that the scientometric requirements regarding the publication activity of the doctoral student are fully met.

VI . Evaluation of the autoref

A 40-page abstract is submitted with the dissertation. It accurately and precisely reflects the content of the dissertation work. The abstract also highlights the most important moments of the research conducted. The requirements for layout are met and all necessary attributes are included. By familiarizing yourself with the abstract, one can gain an unambiguous idea of the dissertation work and its merits. The contributions of the doctoral student are accurately presented.

VII. Critical remarks and recommendations

I have no critical remarks, but I recommend, in future research by the doctoral student:

1. To further develop the research towards integrating digital technologies and AI into the innovation potential.
2. To deepen the analysis of entrepreneurial ecosystems and clusters.

In conclusion, I would like to point out that the recommendations made do not diminish the merits of the dissertation. The doctoral student possesses research qualities, which is evident both from the presented work and from the publications related to it. Adriana Atanasova's dissertation is an independent work of high scientific value and practical significance. The problem posed in it reveals further opportunities for deepening the research activity.

VIII. Conclusion

In conclusion, it can be said that the dissertation is a comprehensive, scientific study on a current topic and contains scientific contributions in the field of entrepreneurial potential and innovation of enterprises in Bulgaria . The doctoral student knows and analyzes the literature on the topic, can formulate research problems, systematize classical and new theories and concepts, construct a research apparatus, conduct empirical research and substantiate proposals for improving existing practice. The above gives me grounds for a **positive** conclusion that the dissertation work entitled " Opportunities for development and management of the innovation potential of entrepreneurial business" complies with the requirements of the Law on the State Administration of Higher Education, the Regulations for its implementation and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at the South-West University "Neofit Rilski". The doctoral student meets the minimum requirements for acquiring the ONS "Doctor". Therefore, I propose to the esteemed members of the scientific jury to vote "**for**" awarding the degree of "doctor" to Adriana Atanasova in the field of higher education 3. Social, economic

and legal sciences, professional field 3.7. Administration and management, doctoral program "Economics and Management" (Entrepreneurship).

Date: 16/06/2026

Reviewer:

/Prof. Dr. Tsvetana Stoyanova/